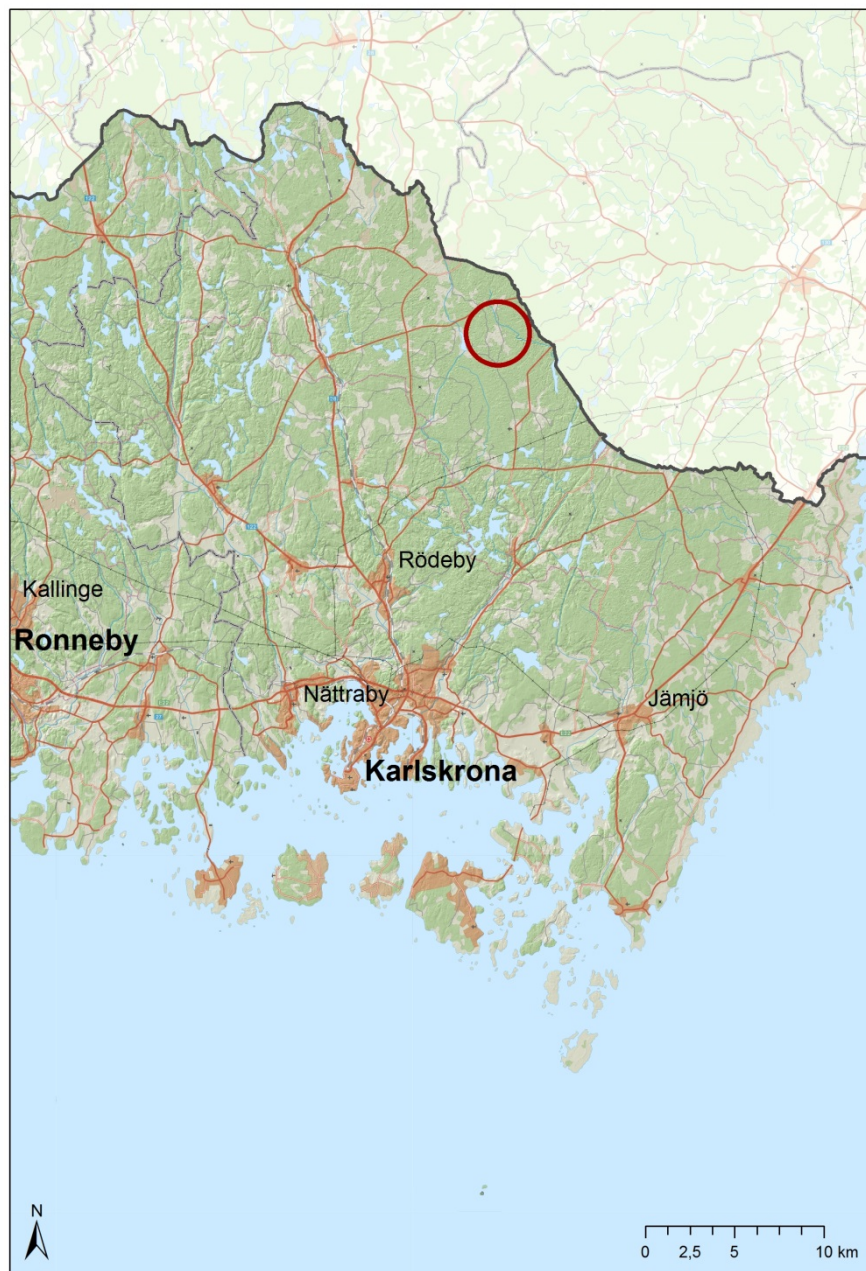

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410242 Granemåla

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Jonas Warhammar

Bevarandeplan för Natura 2000-området**SE0410242 Granemåla**

Kommun: Karlskrona

Områdets totala areal: 11,9 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-08-25

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2004-04-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

6510 - Slåtterängar i låglandet

9070 - Trädklädd betesmark

1083 - Ekoxe, *Lucanus cervus***Bevarandesyfte**

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Granemåla bidrar till att uppfylla miljömålen Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

I Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdena den lilla slåtterängen och omgivande hävdade betesmarker. Området har lång hävdkontinuitet och har trots sin storlek en mycket artrik kärlväxtflora.

Skogs- och mellanbygden i Karlskrona kommun innehåller ett flertal mindre, artrika betesmarker och slåtterängar. De är representativa för den tidigare mosaikartade markanvändningen som

präglade stora delar av Blekinge, före rationaliseringen av jordbruket.

Beskrivning av området

Området utgörs av betes- och slåttermarker vid Granemåla by i östra Blekinges skogsbygd. Marken är kuperad och stenig och har tidigare i sin helhet slåtterhävdats, men utgörs idag till största delen av naturbetesmark. En mindre inhägnad mitt i området hävdades som äng som slås i slutet av juli - början av augusti, därefter följer efterbete. Hagen var vid slutet av 1980-talet helt igenslyad, men röjdes och hävden återupptogs. Ängarna i Granemåla var tidigare kända som traktens blomrikaste.

Träd- och buskskiktet domineras av ek och björk samt hassel, slån och enbuskar. Här finns också ett inslag av rönn, oxel, körsbär och vildapel, samt en del nypon och hagtornsbuskar. Ett par fuktigare partier med björk och al finns i området. Området har en artrik flora med bland annat slåttergubbe, slåtterfibbla, käringtand, blåsuga, bockrot, gulmåra, knägräs, stagg, darrgräs, liten blåklocka, prästkrage, jungfrulin Marie nycklar, nattviol, kattfot, brudsporre, solvända, jungfrulin, gullviva och stortimjan. Över 25 dagfjärilsarter är noterade i området varav några rödlistade: violettkantad guldvinge, ängsmetallvinge, mindre bastardsvärmare och sexfläckig bastardsvärmare.

Delar av området omgärdas av stenmurar och mycket odlingsrösen finns i området.

Vad kan påverka negativt

Ängs- och betesmarker

- Minskat eller upphört bete/slåtter, vilket på sikt leder till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- En felaktig skötsel av slåtterängen, exempelvis användning av icke skärande redskap eller för tidig slåtter.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Fragmentering (ökande avstånd mellan naturtyper och populationer) kan leda till bristande genetiskt utbyte.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i angränsande områden, exempelvis kalavverkning, skogsplantering, dikning och täktverksamhet.

Ekoxe:

- Det främst hotet mot ekoxe är igenväxning. När ekar som tidigare stått i mer öppna miljöer växer igen dör de i förtid på grund av konkurrensen.
- Ekoxe hotas av att glesa bestånd med gamla ädellövträd generellt blir allt mer sällsynta, samt av att bristen på död, grov ved blir vanligare i markerna. Långa avstånd mellan värdefulla livsmiljöer minskar dess spridningsmöjligheter och möjlighet till genutbyte med andra populationer.
- En bruten kontinuitet av jätteträd kan göra att ersättningsträd för arterna att flytta till när den äldre generationens träd dör saknas.
- Då förekomsten av arterna är isolerad är det nödvändigt att vid åtgärder eller planering av landskapet runt Natura 2000 ta hänsyn till möjligheten att minska isolering/fragmentering.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande

sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§).

Skydd för området

- Området är avsatt som biotopskyddsområde sedan 2001 i beslut av Länsstyrelsen. Enligt 7 kap 11 § miljöbalken får man inte bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som kan skada naturmiljön inom ett biotopskyddsområde.
- Ekoxe är fridlyst (1 a § Artskyddsförordningen (1998:179) samt NFS 1999:12). Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga, döda eller störa djur samt ta bort eller skada ägg, larver eller bon.
- Miljöersättning för bevarande av betesmarker och slåtterängar enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet år 2014-2020 finns i området.

Behov av skötselåtgärd

- Det södra delområdet som är klassat som utvecklingsmark har 2016 genomgått en första restaurering genom att gran har avlägsnats. De norra delarna behöver röjas och naturvårdshuggas med målet att skapa en mosaik av tätare trädklädda områden och mer helt öppna områden. Träd- och buskskiktet bör innehålla en stor variation vad gäller ålder på träd och olika träd- och buskarter. Skyddsvärda träd och dess efterträdare bör friställas.
- Även trädskiktet i de områden som är natura-habitat är bitvis för tätt och bör glesas ut, det gäller framför allt björk som behöver avlägsnas.
- Död ved i form av hålträd, högstubbar, lågor och grenar i olika dimensioner och nedbrytningsstadier bevaras och andelen ökas.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 1,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Gräsmarkerna i Granemåla är torra till friska, med en artrik flora som utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Marken är kuperad och stenig. Träd- och buskskiktet domineras av ek och björk samt hassel, slån och enbuskar. Här finns också ett inslag av rönn, oxel, körsbär och vildapel, samt en del nypon och hagtornsbuskar.

Inom området finns flera områden som är klassade som utvecklingsmark och där målet är att dessa ska nå status som silikatgräsmarker. I södra delen av området består utvecklingsmarken av täta områden som domineras av gran med enstaka inslag av lövträd. Några få äldre ekar finns också i detta område. Fältskiktet är tunt och hävdgynnade arter saknas. Detta område har genomgått en första restaurering 2016 då gran avvecklats.

Nordöstra delen, som också är utvecklingsmark mot silikatgräsmarker, har även den stort behov av naturvårdshuggning och röjningar. Här finns ett varierat och artrikt träd-och buskskikt. Några mindre ytor är helt öppna medan resten av området är ganska igenväxt och har en tät krontäckning. Några få grövre ekar finns. Hävdgynnad flora förekommer ytterst sparsamt. Kulturspår i form av stenmurar, odlingsrösen, stentippar, en vägbank och tidigare åkerbruk finns i detta område.

Bevarandemål

Områdets silikatgräsmarker ska vara minst 3 hektar. Gräsmarken ska vara välhävdad och präglad av bete. Områdes kärlväxtflora ska karaktäriseras av betesgynnade arter, exempelvis slätterbubbe, slätterfibbla, knägräs, bockrot, jungfru Marie nycklar, kattfot, stortimjan och gullviva. Betesmarken ska vara mestadels öppen men med ett visst inslag av träd som ek och björk och ha ett artrikt buskskikt med en, hassel, hagtorn, hagtorn och slån. Några mindre områden med täta hasselbuskage får förekomma. Övriga värdefulla hagmarksträd som grov ek, sälj, rönn, körsbär och vildapel ska finnas. Gränsen mellan gräsmarken och omgivande mark ska präglas av en successiv övergång mellan markslagen i form av bryn. Förekomst av träd och buskar som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten. Stenmurar och odlingsrösen ska vara solexponerade och fria från lövsly och träddungar så att inte dessa inte beskuggas eller skadas av stammar eller rotsystem. Fjärilsfaunan ska vara artrik och det ska finnas värdarter för bastardsvärmare och ängsmetallvinge i form av ängs- och bergssyra, käringtand och andra ärtväxter.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara ordinärt till gott. Utglesning i trädskiktet behöver göras och främst björk behöver tas bort.

6410 - Fuktängar

Areal: 0,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fuktängarna i Granemåla är två fuktigare partier med mest björk men också lite al. De har en lång hävdkontinuitet och här växer kapptåg, kärrviol, sumpmåra samt flera olika starrarter som blekstarr. En mindre våtmark med öppen vattenspegel finns i områdets södra del.

Bevarandemål

Områdets fuktängar ska vara minst 0,4 hektar och välhävdade. Kärnväxtfloran ska vara dominerad av hävdgynnade arter som blodrot och sumpmåra. Småvattet ska vara solexponerat och saknar skuggande träd från söder. Hydrologin ska vara naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet. Björk, buskar, sly och högorter som bedöms vara igenväxningsvegetation förekommer inte

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet i området bedöms som ordinärt. Succesivt bör björk avverkas i området och på sikt bör fuktängarna vara öppna med endast enstaka träd och buskar. Veketåg behöver bekämpas.

6510 - Slåtterängar i låglandet

Areal: 0,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Slåtterängen i Granemåla är torr till frisk, med en artrik flora som utvecklats genom lång kontinuitet av slåtter. Ängen är stenig med många små odlingsrösen. Den är öppen, med ekpurror samt enstaka en och björk och hassel. Här växer en artrik hävdgynnad flora med stort inslag av slåttergynnade arter. Ängen slås i slutet av juli - början av augusti och efterbetas av nötkreatur.

Bevarandemål

Områdets slåtteräng ska vara minst 0,7 hektar. Ängen ska vara välhävdad och starkt påverkad av slåtter med efterbete. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter med ett stort inslag av slåttergynnade arter, exempelvis slåttergubbe, slåtterfibbla, prästkrage, brudsporre, nattviol och bockrot. Slåtterängen ska till övervägande del vara öppen men spridda enbuskar och björkar och hasselbuskar kan förekomma. Odlingsrösen i områdets norra del ska till största delen vara solexponerade. Träd, buskar, sly eller ohävdsarter som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska ej förekomma. Fjärilsfaunan ska vara artrik och det ska finnas värdarter för bastardsvärmare och ängsmetallvinge i form av ängs- och bergssyra, käringtand och andra ärtväxter.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara mycket gott.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 1,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Liten stenbunden kulle med ekhagmark i områdets södra del. Trädskiktet domineras helt av ek som är relativt ung och likåldrig. Buskskiktet är glest men det förekommer spridda enar. Odlingrösen vittnar om tidigare markanvändning.

Bevarandemål

Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 1,1 hektar. Bete ska påverka områdets dynamik och struktur. På sikt ska det förekomma äldre träd och förnygring av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska på sikt bli olikåldrigt, artrikt och flerskiktat och det ska finnas ett buskskikt. Det ska finnas följande substrat i lämplig omfattning: liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd, träd med hackspettsbohål, träd med skador eller döda delar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ordinärt. I takt med att träden åldras och rätt skötsel utförs kommer fler av de önskvärda strukturerna att uppstå. Viss utglesning av trädskiktet behövs.

1083 - Ekoxe, *Lucanus cervus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekoxen är värmekrävande och förekommer ofta i sydsluttningar, företrädesvis glesa, soliga sådana som till exempel trädbevuxna hagmarker och gamla ekskogar. Larvutvecklingen sker främst i ek, men har även konstaterats i bok, björk, lönn och hassel.

Arten utvecklas i döda, underjordiska delar av olika lövträd, främst ek. Larverna ligger ofta i jorden och gnager på döda rotdeklar även på levande träd. Larver är dessutom vid upprepade tillfällen påträffade under marken på liggande ekstockar, där de gnager på de mot marken vända delarna.

Larvutvecklingen är lång och anses kunna sträcka sig över fem år. Förpuppningen sker i en hönsäggstor kokong. De fullbildade skalbagarna kläcks i mitten av juni, då flyger hanarna omkring för att leta efter honor. Hanarna lever under ganska kort tid (ett par veckor) medan honorna kan påträffas in i början av augusti. Arten flyger i skymningen och lockas av sav som sipprar ut från ekstammar.

Arten gynnas av betesdrift och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som skapar substrat och håller marken glest och luckigt trädbevuxen, samt ger god möjlighet för ljuskrävande träd som ek att förnyra sig. Arten är inte rödlistad i Sverige, utan bedöms som livskraftig. Blekinge kan betraktas som ett av de viktigaste fästena i den nordliga delen av utbredningsområdet i Europa. Förutom i Blekinge, Kalmar län, och i eklandskapet söder om Linköping, är ekoxen sällsynt. Arten missgynnas av igenväxning av glesa bestånd av gamla ädellövträd, samt av en minskad tillgång på död, grov ved i skogslandskapet.

En levande ekoxe (hona) påträffades i juni 2003 inom området.

Bevarandemål

Ekoxe ska förekomma i området. Trädklädd betesmark, som är ekoxens livsmiljö, ska bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för denna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för ekoxe bedöms som ordinärt.

Dokumentation

- ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen, www.artportalen.se (uttag 2016-02-18).
- Jordbruksverket 2004. Ängs- och betesmarksinventering. Tillgänglig: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>.
- Länsstyrelsen i Blekinge län 2001. Beslut om biotopskydd för naturbetesmark och slåtteräng inom fastigheten Granemåla 1:38 i Karlskrona kommun.
- Länsstyrelsen i Blekinge län 2007. Uppföljning av betesmarker och slåtterängar i skyddade områden, typiska och egna indikatorarter, samt negativa indikatorarter. Opublicerat material.
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10.
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Rikets allmänna kartverk 1915-1919. Häradsekonomiska kartan

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

